Vec C-265/22

Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora

Dátum podania:

20. apríl 2022

Vnútroštátny súd:

Juzgado de Primera Instancia n.º 17 de Palma de Mallorca

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

19. apríl 2022

Žalobcovia:

ZR

PI

Žalovaná:

Banco Santander, S. A.

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Zmluva o hypotekárnom úvere viazaná na pohyblivú úrokovú sadzbu – Návrh na určenie neplatnosti podmienky uvedenej v tejto zmluve, podľa ktorej sú pohyblivé úroky viazané na Índice de Referencia de Préstamos Hipotecarios (Referenčný index hypotekárnych úverov – IRPH), ku ktorému sa pripočíta kladný rozdiel – Možná nekalá povaha uvedenej podmienky z dôvodu, že odporuje normatívnemu kritériu regulačného orgánu [Banco de España (Španielska centrálna banka)], podľa ktorého rozdiel, ktorý sa pripočíta k indexu IRPH, musí byť záporný, aby sa ročná percentuálna miera nákladov (RPMN) tohto úveru rovnala RPMN úverov viazaných na index Euribor

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu – Článok 267 ZFEÚ – Ochrana spotrebiteľa – Výklad smernice 93/13/EHS – Nekalé obchodné praktiky – Výklad smernice 2005/29/ES – Zlučiteľnosť vnútroštátnej praxe, ktorá spôsobuje odklon od normatívneho kritéria stanoveného španielskym orgánom pre reguláciu finančného trhu, so smernicou 2005/29/ES – Nekalá povaha tejto vnútroštátnej praxe [v zmysle smernice 2005/29/ES] ako okolnosť nasvedčujúca možnému konštatovaniu jej nekalej povahy [v zmysle smernice 93/13/EHS] – Zlučiteľnosť vnútroštátnej judikatúry so smernicami 93/13/EHS a 2005/29/ES – Zlučiteľnosť nepreskúmania vloženia a nekalej povahy podmienky, ktorá je údajne nekalá [v zmysle smernice 93/13/EHS, ako aj smernice 2005/29/ES], so smernicami 93/13/EHS a 2005/29/ES

Prejudiciálne otázky

1. Vzhľadom na to, že do indexu pohyblivých úrokov nazvaného „priemerná sadzba hypotekárnych úverov na viac ako tri roky poskytnutých všetkými inštitúciami“ sa zahrnú poplatky a uplatňované rozdiely, pričom sa započítajú do úrokovej sadzby, takže sú pre spotrebiteľa menej výhodné než ostatné ročné percentuálne miery nákladov (RPMN) uplatňované na trhu, a na to, že podľa obežníka Banco de España (Španielska centrálna banka) č. 5/1994, ktorý vyjadruje normatívne kritérium regulačného orgánu, tieto rozdiely musia byť záporné, čo finančné inštitúcie vo všeobecnosti zamlčovali a nedodržiavali, je úplný odklon od normatívneho kritéria regulačného orgánu v rozpore s **článkami 5 a 7 smernice 2005/29/ES**?

2. Ak sa preukáže, že odklon od vyššie uvedeného normatívneho kritéria **je v rozpore s článkami 5 a 7 smernice 2005/29/ES**, je podľa rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-689/20 táto nekalá praktika jednou z okolností, na

PRACOVNÝ DOKUMENT

ktoré treba prihliadať pri posudzovaní a konštatovaní nekalej povahy tejto podmienky, a je v rozpore s článkami 3 a 4 smernice 93/13?

3. Ak sa obežník Španielskej centrálnej banky č. 5/1994, ktorý je určený bankovému sektoru, ale verejnosť o ňom nie je informovaná, vôbec nezohľadnil a konštatuje sa, že jeho nezohľadnenie **je v rozpore s článkom 7 smernice 2005/29/ES**, je jednou z okolností, na ktoré sa má prihliadnuť pri posudzovaní nekalej povahy podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13, že sa má uplatniť preskúmanie transparentnosti na tento index, ktorý sa skladá z „referenčného indexu a rozdielu“?

4. Je v rozpore s **článkom 3 ods. 1, článkami 4 a 5 smernice 93/13/EHS** vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej je osobitná úprava [Índice de Referencia de Préstamos Hipotecarios (Referenčný index hypotekárnych úverov – IRPH)] nekalou praktikou, lebo sa neuplatňuje záporný rozdiel, hoci v preambule obežníka Španielskej centrálnej banky je stanovená povinnosť uplatňovať ho, keďže je menej výhodný než všetky jestvujúce RPMN, a IRPH sa ponúkal, ako keby bol rovnako výhodným produktom ako index Euribor, bez prihliadnutia na potrebu pripočítať záporný rozdiel a v dôsledku čoho by bolo možné ukončiť zmluvy z dôvodu, že podmienky, v ktorých sa stanovuje, že sa má uplatniť IRPH, sa považujú za neplatné a bankové inštitúcie sa v budúcnosti zdržia ich používania, keďže ponúkanie tejto služby zraniteľným spotrebiteľom môže ovplyvniť ich ekonomické správanie a ich vloženie do obchodných zmlúv by mohlo byť vyhlásené za nekalé, keďže už boli započítané do ceny úroku, čo je v rozpore so **smernicou 2005/29/ES**?

5. Je v rozpore s **článkom 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS**, ak sa nepreskúma vloženie a nekalá povaha v prípade, ak bol skrytou formou stanovený rozdiel, vzhľadom na to, že v ponuke uskutočnenej bankovou inštitúciou tento rozdiel musí byť záporný, a spotrebiteľ sa vo fáze poskytnutia informácií pred uzavretím zmluvy nedozvie o ekonomickom vplyve úroku uplatneného na jeho úver, čo je v rozpore so smernicou **2005/29/ES**?

PRACOVNÝ DOKUMENT

Uvádzané právne predpisy Únie

Smernica 93/13/EHS, články 3, 4, 5, 6 a 7.

Smernica 2005/29/ES, články 5 a 7.

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

I. Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el **texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias** (kráľovský legislatívny dekrét č. 1/2007 zo 16. novembra 2007, ktorým sa schvaľuje prepracované znenie všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov

a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov; ďalej len „TRLGDCU“). Z tohto prepracovaného znenia sa citujú nasledujúce ustanovenia:

Článok 8. Základné práva spotrebiteľov a užívateľov.

1. Spotrebitelia a užívatelia, ako aj zraniteľní spotrebitelia majú tieto základné práva:

…

b) ochrana ich legitímnych hospodárskych a sociálnych záujmov, najmä pred nekalými obchodnými praktikami a pred vložením nekalých podmienok do zmlúv;

c) náhrada škody a vzniknutej ujmy;

d) presné informácie o jednotlivých výrobkoch alebo službách vo formáte, ktorý zaručí ich dostupnosť, a poučenie a vysvetlenie na účely podpory znalostí o ich správnom používaní, spotrebe alebo užívaní, ako aj prijímania rozhodnutí, ktoré najviac zodpovedajú ich záujmom;

…

f) ochrana ich práv prostredníctvom účinných postupov, najmä vo vzťahu k zraniteľným spotrebiteľom.

2. Osobitne sa prihliada na práva zraniteľných spotrebiteľov, a to v súlade s vykonávacími predpismi a odvetvovými predpismi, ktoré sa uplatnia v každom prípade. Orgány verejnej moci podporujú postupy a opatrenia, ktorých cieľom je zaručiť ich práva za rovnakých podmienok, v závislosti od konkrétnej situácie zraniteľnosti, v ktorej sa nachádzajú, pričom sa usilujú v každom prípade sa vyhnúť krokom, ktoré by mohli sťažiť výkon týchto práv.

VYSVETLIVKA: Znenie článku 8 vyplýva z druhého odseku prvého článku Ley 4/2022, de 25 de febrero, de protección de los consumidores y usuarios frente a situaciones de vulnerabilidad social y económica (zákon č. 4/2022 z 25. februára 2022 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov pred situáciami sociálnej a ekonomickej zraniteľnosti)

Článok 60. Informácie poskytované pred uzavretím zmluvy.

1. Skôr než bude spotrebiteľ a užívateľ viazaný zmluvou alebo príslušnou ponukou, podnikateľ mu musí v jasnej a zrozumiteľnej forme poskytnúť relevantné, pravdivé a dostatočné informácie o hlavných znakoch zmluvy, najmä o jej právnych a ekonomických podmienkach.

Bez toho, aby boli dotknuté odvetvové predpisy, ktoré sa prípadne uplatnia, uvedené informácie, najmä ak ide o zraniteľných spotrebiteľov, musia byť nielen

PRACOVNÝ DOKUMENT

jasné, zrozumiteľné, pravdivé a dostatočné, ale musia sa tiež poskytnúť ľahko dostupnou formou, pričom sa prípadne musí zaručiť potrebná pomoc, aby bolo zaručené ich správne pochopenie a aby umožnili prijať rozhodnutia, ktoré najviac zodpovedajú záujmom týchto spotrebiteľov.

[VYSVETLIVKA: Znenie článku 60 ods. 1 bolo zmenené v súlade s ôsmym odsekom prvého článku zákona č. 4/2022 z 25. februára 2022 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov pred situáciami sociálnej a ekonomickej zraniteľnosti]

2. Za relevantné sa považujú povinnosti poskytnúť informácie o výrobkoch alebo službách stanovené v tomto predpise a v akýchkoľvek iných uplatniteľných predpisoch a tiež nasledujúce informácie:

a) hlavné vlastnosti výrobkov alebo služieb v rozsahu primeranom použitému nosiču a výrobkom alebo službám;

…

c) celková cena vrátane daní a poplatkov. Ak vzhľadom na povahu výrobkov alebo služieb nemožno cenu rozumne vypočítať vopred alebo ak cena závisí od vypracovania rozpočtu, spôsob, ktorým sa vypočíta cena, ako aj všetky ďalšie náklady na prepravu, dodanie alebo poštovné, alebo ak tieto náklady nemožno rozumne vypočítať vopred, skutočnosť, že do ceny môžu byť zarátané takéto ďalšie náklady;

V každej informácii o cene výrobkov alebo služieb určenej spotrebiteľovi a užívateľovi, vrátane reklamy, sa uvedie informácia o celkovej cene, pričom sa prípadne samostatne uvedie suma prirážok alebo zliav, ktoré sa uplatnia, výdavkov, ktoré sa prenesú na spotrebiteľa a užívateľa, a ďalších nákladov na doplnkové služby, financovanie, použitie rôznych prostriedkov platby alebo iných podobných platobných podmienok;

d) spôsob platby, dodania a vykonania, dátum, ku ktorému sa podnikateľ zaväzuje dodať výrobky alebo poskytnúť služby.

…

4. Informácie pred uzavretím zmluvy sa musia poskytnúť spotrebiteľovi a užívateľovi bezplatne a aspoň v španielčine a prípadne, na žiadosť ktorejkoľvek zo zmluvných strán, sa musia vyhotoviť aj v ktoromkoľvek z ostatných úradných jazykov v mieste uzavretia zmluvy.

[VYSVETLIVKA: Znenie článku 60 ods. 4 vyplýva z ôsmeho odseku prvého článku zákona č. 4/2022 z 25. februára 2022 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov pred situáciami sociálnej a ekonomickej zraniteľnosti]

Článok 80. Požiadavky týkajúce sa podmienok, ktoré neboli individuálne dohodnuté.

PRACOVNÝ DOKUMENT

1. Pokiaľ zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi a užívateľmi obsahujú podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, vrátane zmlúv uzavretých na podnet orgánov verejnej moci a subjektov a podnikov, ktoré sú im podriadené, tieto podmienky musia spĺňať nasledujúce požiadavky:

a) konkrétna, jasná a jednoduchá formulácia, ktorej možno priamo porozumieť, bez odkazov na texty alebo dokumenty, ktoré sa neposkytujú pred uzavretím zmluvy alebo súbežne s jej uzavretím a ktoré musia byť v každom prípade výslovne uvedené v písomnom vyhotovení zmluvy;

b) dostupnosť a zrozumiteľnosť, ktoré spotrebiteľovi a užívateľovi umožňujú pred uzavretím zmluvy oboznámiť sa so zmluvou a s jej obsahom. Táto požiadavka sa v nijakom prípade nepovažuje sa splnenú, ak je veľkosť písma v zmluve menšia ako jeden a pol milimetra alebo ak je čitateľnosť zmluvy sťažená vzhľadom na nedostatočný kontrast s podkladom;

…

c) dobrá viera a spravodlivá rovnováha v právach a povinnostiach strán, čo v každom prípade vylučuje uplatnenie nekalých podmienok.

2. V prípade podania individuálnej žaloby preváži v prípade pochybnosti o zmysle niektorej podmienky výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.

Článok 82. Pojem nekalé podmienky.

1. Za nekalé podmienky sa považujú všetky zmluvné ustanovenia, ktoré neboli individuálne dohodnuté, a všetky praktiky, ktoré neboli výslovne schválené, pokiaľ v rozpore s požiadavkou dobrej viery spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vyplývajúcich zo zmluvy na úkor spotrebiteľa a užívateľa.

2. Skutočnosť, že určité aspekty podmienky alebo jedna konkrétna podmienka boli individuálne dohodnuté, nevylučuje uplatnenie ustanovení o nekalých podmienkach na ďalšie časti zmluvy.

Podnikateľ, ktorý tvrdí, že určitá podmienka bola individuálne dohodnutá, znáša dôkazné bremeno.

3. Nekalá povaha podmienky sa posudzuje so zreteľom na povahu výrobkov alebo služieb, ktoré sú predmetom zmluvy, a s prihliadnutím na všetky okolnosti, ktoré existovali v čase jej uzatvorenia, ako aj všetky ostatné podmienky zmluvy alebo inej zmluvy, od ktorej táto zmluva závisí.

4. Bez toho, aby boli dotknuté predchádzajúce odseky, sa v každom prípade považujú za nekalé tie podmienky, ktoré v súlade s článkami 85 až 90 vrátane:

a) viažu zmluvu na vôľu podnikateľa,

PRACOVNÝ DOKUMENT

b) obmedzujú práva spotrebiteľa a užívateľa,

c) spôsobujú nedostatok vzájomnosti v zmluve,

d) ukladajú spotrebiteľovi a užívateľovi neprimerané záruky alebo mu bezdôvodne ukladajú dôkazné bremeno,

e) sú neprimerané vo vzťahu k uzavretiu a plneniu zmluvy alebo

f) odporujú pravidlám o právomoci a uplatniteľnom práve.

Článok 83. Neplatnosť nekalých podmienok a ďalšia existencia zmluvy.

Nekalé podmienky sú absolútne neplatné a považujú sa za nedohodnuté. Na tento účel súd po vypočutí účastníkov konania vyhlási nekalé podmienky uvedené v zmluve za neplatné, avšak zmluva je pre zmluvné strany naďalej záväzná za tých istých podmienok, pokiaľ môže existovať bez týchto nekalých podmienok.

Podmienky, ktoré boli netransparentne vložené do zmlúv na úkor spotrebiteľov, sú absolútne neplatné. …

II. Código Civil (Občiansky zákonník)

Článok 1258: *„Zmluvy sa uzatvárajú dohodou a od tohto okamihu zaväzujú nielen na plnenie toho, čo je výslovne dohodnuté, ale aj vo vzťahu ku všetkým následkom, ktoré podľa ich povahy zodpovedajú dobrej viere, zvyklostiam a zákonu.“*

Článok 1303: *„Ak je určitý záväzok vyhlásený za neplatný, zmluvné strany si musia navzájom vrátiť veci, ktoré boli predmetom zmluvy, spolu s prírastkami a cenu spolu s úrokmi, pokiaľ nie je v nasledujúcich článkoch stanovené niečo iné.“*

III. Ley 7/1998, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación (zákon č. 7/1998 z 13. apríla 1998 o všeobecných zmluvných podmienkach)

Článok 7:

„Zmluva nesmie obsahovať tieto všeobecné podmienky:

a) podmienky, s ktorými sa spotrebiteľ v celom rozsahu skutočne nemohol oboznámiť pred uzavretím zmluvy, alebo ktoré prípadne neboli dojednané podľa článku 5;

b) nečitateľné, nejednoznačné, nejasné a nezrozumiteľné podmienky okrem prípadu, že hoci sú nezrozumiteľné, pristupujúca zmluvná strana s nimi písomnou

PRACOVNÝ DOKUMENT

formou výslovne súhlasila a sú v súlade s osobitnou právnou úpravou týkajúcou sa požiadaviek transparentnosti zmluvných podmienok v tejto oblasti.“

Článok 8:

„1. Všeobecné podmienky, ktoré na ujmu pristupujúcej zmluvnej strany porušujú ustanovenia tohto zákona alebo akékoľvek iné kogentné alebo zakazujúce predpisy, sú absolútne neplatné, pokiaľ tieto predpisy inak nesankcionujú ich porušenie.

2. Neplatné sú najmä nekalé všeobecné podmienky v spotrebiteľských zmluvách….“

IV. *Circular del BANCO DE ESPAÑA 5/1994, de 22 de julio, a entidades de crédito, sobre modificación de la circular 8/1990, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela* *(obežník Španielskej centrálnej banky č. 5/1994 určený úverovým inštitúciám o zmene obežníka č. 8/1990 o transparentnosti transakcií a ochrane klientov)*

***Preambula**: „Vybrané priemerné sadzby sú v konečnom dôsledku ročné percentuálne miery nákladov. Sú nimi bezpodmienečne priemerné sadzby hypotekárnych úverov na nadobudnutie nehnuteľností určených na bývanie za trhovú cenu, pretože sa v nich okrem iného prejavuje účinok poplatkov. Ich samotné priame uplatňovanie ako zmluvných sadzieb by preto viedlo k tomu, že RPMN transakcie bude vyššia než trhové sadzby. **Na vyrovnanie jej RPMN s trhovou RPMN by sa mal uplatniť záporný rozdiel, ktorého hodnota by sa mala meniť v závislosti od poplatkov za transakciu a frekvencie splátok**.“*

V. Ley 3/1991, de 10 de enero, de Competencia Desleal (zákon č. 3/1991 z 10. januára 1991 o nekalej súťaži)

„Článok 4. Všeobecné ustanovenie

1. Za nekalé sa považuje každé správanie, ktoré objektívne odporuje požiadavkám dobrej viery.

Vo vzťahoch so spotrebiteľmi a užívateľmi požiadavkám dobrej viery odporuje správanie podnikateľa alebo predajcu alebo dodávateľa, ktoré nezodpovedá odbornej starostlivosti, ktorá sa chápe ako úroveň osobitných znalostí a starostlivosti, ktorú možno očakávať od podnikateľa v súlade s poctivými trhovými praktikami, ktoré podstatne narušuje alebo je spôsobilé podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa alebo priemerného člena skupiny, ktorej je praktika adresovaná, ak je obchodná praktika orientovaná na určitú skupinu spotrebiteľov.

…

*Článok 7. **Klamlivé opomenutia konania***

PRACOVNÝ DOKUMENT

1. Za nekalé sa považuje zamlčanie alebo skrytie informácií potrebných na to, aby adresát prijal alebo mohol prijať kvalifikované rozhodnutie o svojom ekonomickom správaní. Tiež je nekalé, ak sú poskytnuté informácie nejasné, nezrozumiteľné alebo nejednoznačné, ak sa neposkytnú v správnom čase alebo sa neoznámi obchodný účel tejto praktiky, ak už nie je zrejmý z kontextu.

2. Pri určovaní klamlivej povahy konaní uvedených v predchádzajúcom odseku sa vychádza zo skutkových okolností, za ktorých k nim dochádza, s prihliadnutím na všetky ich znaky a okolnosti a obmedzenia použitého komunikačného prostriedku.“

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

1 Dňa 12. mája 2006 ZR a PI uzavreli s finančnou inštitúciou BANCO SANTANDER, S. A. (predtým BANCO ESPAÑOL DE CRÉDITO, S. A.; ďalej len „BANESTO“) zmluvu o úvere zabezpečenom hypotekárnym záložným právom na istinu vo výške 197 934,54 eura s pohyblivými úrokmi vypočítanými na základe IRPH (Índice de Referencia de Préstamos Hipotecarios – Referenčný index hypotekárnych úverov). Podľa zmluvy sa k tomuto indexu IRPH pripočíta buď 0,20 percentuálneho bodu, alebo 0,50 percentuálneho bodu podľa toho, či sa použije takzvaná „referenčná sadzba“ alebo „náhradná referenčná sadzba“ (táto druhá sadzba sa uplatní, ak Španielska centrálna banka včas nezverejní prvú uvedenú sadzbu – „referenčnú sadzbu“).

2 Dňa 13. februára 2020 ZR a PI podali na vnútroštátnom súde [Juzgado de Primera Instancia nº 17 de Palma de Mallorca (Súd prvého stupňa č. 17 Palma de Mallorca, Španielsko)] žalobu v štandardnom konaní proti finančnej inštitúcii BANCO SANTANDER, S. A. V žalobe sa navrhuje určiť, že podmienka 3a zmluvy o hypotekárnom úvere je neplatná z dôvodu, že je nekalá. V rámci návrhov spojených s predchádzajúcim návrhom sa navrhuje: i) vypustiť index IRPH zo zmluvy o hypotekárnom úvere uzavretej s uvedenou inštitúciou; ii) uložiť banke povinnosť vrátiť ekonomickú škodu vyplývajúcu z tohto uplatnenia indexu IRPH, keďže v prípade, ak by sa uplatnil index Euribor, úver by bol lacnejší; iii) skutočne prepočítať tabuľku úverových splátok, ktorá bude musieť v budúcnosti platiť až do skončenia zmluvy, a iv) uložiť žalovanej povinnosť nahradiť trovy konania.

3 Žalobcovia konkrétne navrhujú určiť, že nasledujúca podmienka (3a), ktorá sa nachádza v zmluve o hypotekárnom úvere, je neplatná z dôvodu, že je nekalá:

„3A:

3a. POHYBLIVÁ ÚROKOVÁ SADZBA

3a1. Periodicita úprav: *Každé obdobie* ***dvanástich*** *mesiacov po skončení počiatočného úrokového obdobia, ktoré bolo uvedené v podmienke 3, sa označuje ako ‚úrokové obdobie‘.*

PRACOVNÝ DOKUMENT

***3a2. Rozdiely a zaokrúhlenia**: V každom úrokovom období do skončenia platnosti sa bude uplatňovať nominálna úroková sadzba, ktorá sa vypočíta ako súčet ‚referenčnej sadzby' a **0,20** percentuálneho bodu alebo ‚náhradnej referenčnej sadzby' a **0,50** percentuálneho bodu.*

3a3. Referenčná sadzba a náhradná referenčná sadzba:

Referenčná sadzba je ‚PRIEMERNÁ SADZBA HYPOTEKÁRNYCH ÚVEROV NA VIAC AKO TRI ROKY POSKYTNUTÝCH VŠETKÝMI INŠTITÚCIAMI', vymedzená ako jednoduchý priemer priemerných úrokových sadzieb vážených istinou v rámci úverových transakcií zabezpečených záložným právom k nehnuteľnosti, ktorých doba splatnosti je tri alebo viac rokov, na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu, ktoré v mesiaci, na ktorý sa daný index vzťahuje, začali alebo obnovili banky, sporiteľne a spoločnosti poskytujúce hypotekárne úvery, pričom ako referenčná hodnota sa použije posledná z týchto priemerných sadzieb zverejnená Španielskou centrálnou bankou v B. O. E. pred začiatkom každého ďalšieho úrokového obdobia, a to v rámci troch kalendárnym mesiacoch pred jeho začiatkom.

Náhradná referenčná sadzba je ‚PRIEMERNÁ SADZBA HYPOTEKÁRNYCH ÚVEROV NA VIAC AKO TRI ROKY POSKYTNUTÝCH BANKAMI', vymedzená ako jednoduchý priemer priemerných úrokových sadzieb vážených istinou v rámci úverových transakcií zabezpečených záložným právom k nehnuteľnosti, ktorých doba splatnosti je tri alebo viac rokov, na nadobudnutie nehnuteľnosti určenej na bývanie za trhovú cenu, ktoré v mesiaci, na ktorý sa daný index vzťahuje, začali alebo obnovili banky, pričom ako referenčná hodnota sa použije posledná z týchto priemerných sadzieb zverejnená Španielskou centrálnou bankou v B. O. E. pred začiatkom každého ďalšieho úrokového obdobia, a to v rámci troch kalendárnym mesiacoch pred jeho začiatkom.

Tak referenčná sadzba, ako aj náhradná referenčná sadzba sú opísané v ustanoveniach prílohy VIII obežníka Španielskej centrálnej banky č. 8/90.

Náhradná referenčná sadzba sa použije, ak by Španielska centrálna banka z akéhokoľvek dôvodu neuverejnila v Boletín Oficial del Estado (Štátny úradný vestník – B. O. E.) referenčnú sadzbu do troch kalendárnych mesiacov pred začiatkom každého ďalšieho úrokového obdobia. Po skončení úrokového obdobia, ktorého sa týka táto okolnosť, sa uplatniteľná úroková sadzba na nasledujúce obdobie opäť určí podľa dohodnutej referenčnej sadzby."

4 Žalovaná inštitúcia vo vyjadrení k žalobe spochybnila žalobu a navrhla ju v celom rozsahu zamietnuť.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

5 Spotrebitelia, ktorí podali žalobu, v tomto konaní na základe španielskych a európskych právnych predpisov na ochranu spotrebiteľov a užívateľov okrem

PRACOVNÝ DOKUMENT

iného navrhujú určiť, že podmienka, ktorá bez rozlišovania stanovuje pohyblivú úrokovú sadzbu vo výške IRPH, ku ktorému sa pripočíta kladný rozdiel, a ktorú dlžníci uzavreli so žalovanou finančnou inštitúciou, je neplatná z dôvodu, že je nekalá, a tiež sa domáhajú vrátenia súm, ktoré bez právneho dôvodu zaplatili na základe nej a v priamej súvislosti s určením neplatnosti založeným na článku 1303 Občianskeho zákonníka a na zásade nezáväznosti nekalých podmienok pre spotrebiteľa stanovenej v článku 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS. Žalobcovia sa domáhajú vrátenia týchto súm zaplatených na základe uvedenej podmienky.

Žalobcovia tvrdia, že je potrebné určiť, že uvedená podmienka je neplatná, z dôvodu, že je nekalá. Ako dôvod, na základe ktorého sa predkladá tento **návrh na začatie prejudiciálneho konania** súvisiaci s určením, že táto podmienka je nekalá, uvádzajú, že spotrebiteľovi sa v čase stanovenia pohyblivej úrokovej sadzby prekvapivo, a teda v rozpore s dobrou vierou, čím vzniká nerovnováha, **zamlčí normatívne kritérium stanovené v preambule obežníka Španielskej centrálnej banky č. 5/1994, v ktorom sa konštatuje, že sa musí uplatniť záporný rozdiel s cieľom vyrovnať RMPN týkajúcu sa IRPH. Táto sudkyňa tohto vyššie uvedeného špecializovaného súdu na základe vlastnej praxe ďalej uvádza, že stanovenie kladného rozdielu spolu s touto pohyblivou úrokovou sadzbou nie je ojedinelým javom, ale obvyklou praxou bankových inštitúcií.**

6 Finančná inštitúcia spochybnila žalobu, pričom všeobecne tvrdila, že uvedená podmienka je platná, lebo podľa jej názoru spĺňa kritériá obsahu, vloženia a transparentnosti, a uviedla, že zmluvné strany sa na nej dohodli.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

7 Hlavné **právne otázky**, ktoré vznikajú v tejto veci, sú:

1. Ak vezmeme do úvahy doslovný obsah preambuly obežníka Španielskej centrálnej banky č. 5/1994, diskusia sa zameriava na to, že bankové inštitúcie sa pokúsili, ako uvádzajú žalobcovia, ponúkať IRPH, ako keby išlo o index, ktorý je výhodnejší než Euribor, ale IRPH spôsobuje, že transakcie, na ktoré sa IRPH uplatní, budú pre spotrebiteľa vždy nákladnejšie, keďže údaje, ktoré bankové inštitúcie každý mesiac poskytujú Španielskej centrálnej banke, aby ich uverejnila, sú vždy *„priemerom celkového počtu transakcií“*, pričom sa predpokladá, že do všetkých týchto transakcií boli zahrnuté poplatky, dokonca aj rozdiely uplatňované na poplatky, ktoré sa započítavajú do úrokovej sadzby, a boli použité kladné rozdiely 0,20, 0,25 alebo 0,50. **V preambule uvedeného obežníka sa pritom uvádza, že tieto rozdiely musia byť záporné, aby sa RPMN týkajúca sa IRPH vyrovnala s ostatnými RPMN uplatňovanými na trhu.**

V prejednávanom prípade nebola splnená [vyššie uvedená požiadavka stanovená v obežníku], keďže v zmluve bol stanovený KLADNÝ rozdiel: bude sa uplatňovať nominálna úroková sadzba, ktorá sa vypočíta ako súčet *„referenčnej*

PRACOVNÝ DOKUMENT

sadzby“ a 0,20 percentuálneho bodu alebo *„náhradnej referenčnej sadzby“* a 0,50 percentuálneho bodu.

Bolo by možno domnievať sa, že táto skutočnosť spôsobila nesplnenie, ktoré zasa predstavuje klamlivé opomenutie konania, ktoré mohlo spôsobiť spotrebiteľovi, s ktorým bola uzavretá zmluva, škodu, keďže ak by spotrebiteľ vedel, že sa vyžaduje uplatnenie zápornej sadzby, aby sa index stanovený v zmluve vyrovnal s indexom Euribor a inou RPMN uplatňovanou na trhu, nikdy by si ho nevybral.

Banky používali lákadlo v podobe nízkeho rozdielu vo výške 0 %, 0,25 % alebo 0,5 %, ktorý ponúkali pri úveroch viazaných na IRPH, aby spotrebiteľ podpísal zmluvu, v ktorej je stanovený tento index, bez toho, aby skutočne vedel, že zaplatí vyššie úroky, a bez toho, aby ho informovali o tom, že preambula obežníka, ktorá upravuje index IRPH, vyžaduje, aby bol [rozdiel] záporný, [pričom táto okolnosť] bola zamlčaná.

Nešlo by o kompenzáciu klientov, ktorých zmluva je viazaná na IRPH, vo vzťahu ku klientom, ktorých zmluva je viazaná na Euribor, ale banka nevysvetlila ani neinformovala spotrebiteľov, ktorí podali žalobu, že kým Euribor bol vo výške 2 %, IRPH bol vo výške 4 %, a preto by napriek tomu, že by súhlasili s rozdielom vo výške 0,5 %, za svoju hypotéku zaplatili viac.

Podľa najnovšej judikatúry Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) týkajúcej sa tejto oblasti nie je známe, či bude IRPH v budúcnosti nižší než Euribor, a preto nemožno konštatovať, že je pre klienta menej výhodný, ale ak sa zamlčí, že Španielska centrálna banka vyžaduje, aby bol [rozdiel] záporný, ide o konanie v rozpore s dobrou vierou, ktoré vyvoláva nerovnováhu medzi zmluvnými stranami.

2. Podľa zákona č. 3/1991 z 10. januára 1991 o nekalej súťaži je zakázané každé správanie, ktoré odporuje dobrej viere, ako je obchodná praktika, o ktorú ide v prejednávanom prípade a na ktorú poukázal Tribunal Supremo (Najvyšší súd), ktorá sa ponúkala s inými rozdielmi, než sú rozdiely Euriboru, za trochu nižšiu cenu ako obchodná stratégia, čo predstavuje klamlivé, a teda nekalé opomenutie konania, keďže zamlčanie tejto informácie, ktorú Španielska centrálna banka považuje za nevyhnutnú na to, aby to bola spravodlivejšia úroková sadzba, slúžilo na to, aby spotrebitelia mohli prijať kvalifikované rozhodnutie o svojom ekonomickom správaní.

3. Navrhované určenie neplatnosti zahŕňa každú podmienku týkajúcu sa pohyblivej úrokovej sadzby, ktorá bez záporného indexu nemôže ďalej existovať, keďže nespĺňa kritérium transparentnosti, ktoré platí pre podmienku týkajúcu sa pohyblivej úrokovej sadzby.

4. Podľa právnej náuky zo skutočnosti, že preambuly nemajú priamu normatívnu právnu silu na účely úpravy právnych situácií a vzťahov, však nevyplýva, že nemajú inú hodnotu alebo že sú z právneho hľadiska úplne irelevantné. Uvádza sa, že sú formálnym nástrojom, prostredníctvom ktorého sa

PRACOVNÝ DOKUMENT

právna náuka obvykle vyjadruje s cieľom poukázať na zámer, ktorý viedol k schváleniu zákona, ktorého cieľom je dospieť k takzvanému autentickému výkladu vôle zákonodarcu.

Ak uplatníme autentický výklad obežníka na prejednávaný prípad, cieľom právnej úpravy IRPH bolo, aby sa IRPH ponúkal so zápornými indexmi, na základe čoho si tento súd kladie otázku, či je táto obchodná praktika klamlivá, keďže to bolo na úkor spotrebiteľa zamlčané a uplatnili sa kladné indexy.

Podobnú otázku už prejednával Súdny dvor Európskej únie, ktorý rozhodol v prospech spotrebiteľa.

Súdny dvor Európskej únie v rozsudku zo 16. januára 2014 vo veci C-226/12, v ktorom podal výklad článku 3 ods. 1 smernice 93/13, rozhodol, že existencia „značnej nerovnováhy“ nevyhnutne nevyžaduje, aby výdavky, ktoré znáša spotrebiteľ na základe zmluvnej podmienky, mali na tohto spotrebiteľa značný ekonomický vplyv vzhľadom na hodnotu predmetnej transakcie, ale môže vyplývať už zo samotnej skutočnosti dostatočne závažného narušenia právneho postavenia, v ktorom sa tento spotrebiteľ ako zmluvná strana nachádza na základe platných vnútroštátnych predpisov, či už formou zúženia obsahu práv, ktoré mu podľa týchto predpisov vyplývajú zo zmluvy, prekážky v ich výkone alebo tiež formou prenesenia dodatočnej povinnosti, ktorú vnútroštátne predpisy nestanovujú, na spotrebiteľa.

Vo veci C-689/20 sa zasa konštatovalo: *„24. Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (body 43 a 44 rozsudku vydaného vo veci C-453/10, Pereničová a Perenič, a body 48 až 50 rozsudku vydaného vo veci C-109/17, Bankia) vloženie zmluvnej podmienky na základe uplatnenia nekalej obchodnej praktiky v zmysle smernice 2005/29 je jednou z okolností, na ktoré treba prihliadať pri posudzovaní nekalej povahy podľa článku 4 smernice 93/13.“*

Pokiaľ ide o **vzťah medzi právnymi predpismi Únie a španielskymi právnymi predpismi**, vnútroštátny súd uvádza:

Index, ako je index IRPH, v jeho rôznych formách v porovnaní s inými indexmi, ktoré existujú na trhu, ako je napríklad index Euribor, spôsobuje, že transakcie, na ktoré sa index IRPH uplatní, budú pre spotrebiteľa vždy nákladnejšie, keďže údaje, ktoré finančné inštitúcie každý mesiac poskytujú Španielskej centrálnej banke, aby ich uverejnila, sú vždy *„priemerom celkového počtu transakcií“*, pričom sa predpokladá, že do všetkých týchto transakcií boli zahrnuté poplatky, dokonca aj rozdiely uplatňované na poplatky, ktoré sa započítavajú do úrokovej sadzby.

Treba si položiť otázku, či by preto bolo nekalé a či by odporovalo právnym predpisom Európskej únie, ak by sa ponuka nevysvetlila v súlade s tým, čo sa konštatovalo vo veci C-689/20. Vloženie zmluvnej podmienky na základe uplatnenia nekalej obchodnej praktiky v zmysle smernice 2005/29 je jednou z okolností, na ktoré treba prihliadať pri posudzovaní nekalej povahy podľa

PRACOVNÝ DOKUMENT

článku 4 smernice 93/13, a ak sa jej vloženie vyžaduje, ako to uvádza Španielska centrálna banka v preambule obežníka č. 5/1994, jej vynechanie je tiež jednou z okolností, na ktoré treba prihliadať pri posudzovaní jej nekalej povahy podľa článku 4 smernice 93/13, v ktorom sa uvádza, že obchodná praktika je nekalá, ak je v rozpore s dobrou vierou, pokiaľ sa zamlčia určité skutočnosti týkajúce sa ekonomického správania v súvislosti s určitou transakciou, pričom ekonomické správanie je v ňom vymedzené ako „každé konanie spotrebiteľa, ktoré mu umožňuje vyhodnotiť rôzne ponuky týkajúce sa výrobkov alebo služieb, ktoré sa mu ponúknu“.

Vzhľadom na to, že [článok 5 ods. 2 písm. b) smernice 2005/29/ES], v ktorom sa hovorí o podstatnom narušení ekonomického správania priemerného spotrebiteľa, spôsob, akým v tomto prípade dochádza k podstatnému narušeniu, ak sa nepodá autentický výklad normy, ktorú stanovil regulačný orgán (Španielska centrálna banka), znamená, že – pokiaľ ide o stanovenie úrokovej sadzby, ktorá sa má zaplatiť – je potrebné uplatniť záporný úrok, a to sa nedeje.

Tiež by sa zdalo primerané domnievať sa, že je v rozpore so zákonmi o ochrane spotrebiteľa a so smernicou 93/13 v spojení so smernicou 2005/29, ak sa stanoví referenčný index, ku ktorému sa pripočíta rozdiel, ktorý je pre spotrebiteľa menej výhodný, a navyše ak spotrebiteľ nebol informovaný.

Čo sa týka judikatúry Tribunal Supremo (Najvyšší súd), vnútroštátny súd uvádza:

a) Judikatúra Tribunal Supremo (Najvyšší súd) týkajúca sa podmienok, ktoré sú v rozpore s dobrou vierou a spôsobujú nerovnováhu, lebo sú prekvapivé.

Poukazuje najmä na **rozsudok Tribunal Supremo (Najvyšší súd) z 3. júna 2016**. V ňom sa výslovne pripúšťa možnosť vylúčiť zo zmluvy prekvapujúce podmienky. Keď sa v ňom totiž konštatuje, že je opodstatnená možnosť odvolávať sa na všeobecnú zásadu dobrej viery stanovenú v článku 1258 Občianskeho zákonníka ako na ustanovenie, ktoré slúži na úpravu obsahu zmluvy a ktoré môže viesť k vylúčeniu podmienok, ktoré skrytou formou menia obsah zmluvy, ktorý pristupujúca zmluvná strana mohla primerane chápať podľa jeho povahy a funkcií, uplatňuje sa takzvané pravidlo týkajúce sa „prekvapujúcich podmienok“, podľa ktorého nie sú platné podmienky, ktoré sú vzhľadom na okolnosti a povahu zmluvy také nezvyčajné, že pristupujúca zmluvná strana nemohla primerane počítať s ich existenciou.

Z **rozsudku Tribunal Supremo (Najvyšší súd) zo 7. novembra 2017** vyplýva podobný záver ako z vyššie uvedeného rozsudku.

a) Judikatúra týkajúca sa nekalých podmienok: dvojaké preskúmanie transparentnosti.

Vnútroštátny súd uvádza, že návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podáva, sa týka dvojakého preskúmania transparentnosti zavedeného **rozsudkom Tribunal Supremo (Najvyšší súd) z 9. mája 2013**, v ktorom Tribunal Supremo

PRACOVNÝ DOKUMENT

(Najvyšší súd) sformuloval rozsiahlu judikatúru týkajúcu sa podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu v zmluvách o hypotekárnom úvere uzavretých so spotrebiteľmi, ako aj nekalej praktiky spočívajúcej v skrytí záporného rozdielu, ktorý musí byť predmetom dvojakého preskúmania transparentnosti, lebo ide o nekalú podmienku, ktorá je v rozpore so smernicou 2005/29/ES a so zákonom č. 3/1991 o nekalej súťaži, a to v spojení so smernicou 93/13/EHS.

PRACOVNÝ DOKUMENT